

Szakmai ajánlás a szoptatást támogató eszközök használatáról

I. Mellszívók

I.1. Nagy teljesítményű elektromos mellszívók

Az elektromos mellszívó beszerzése és használata elsősorban olyan édesanyák számára javasolható, akik hosszabb időszakon át fogják a tejtermelést ezen a módon fenntartani. Cél a tejtermelés fenntartása, fokozása és az anyatejes táplálás biztosítása hosszú távon saját anyatejével.

Ilyen helyzetben van a:

1. koraszülő anya,

Jelenleg a koraszülöttek különösen nagy százaléka nő fel anyatej nélkül azért, mert az anya a hosszú (akár két-három hónapos vagy ennél is hosszabb) kórházi ápolás során nem tudja hatékonyan fenntartani a tejtermelődést, illetve a csecsemő nem tanul meg jó technikával szopni, különösen jellemző esetükben a cumizavar. Noha a koraszülött csecsemőnek különösen nagy szüksége volna az anyatejre és a minél hamarabbi szopásra a szájizomzatra gyakorolt előnyös hatása miatt.

2. a beteg csecsemő édesanyja, amikor a gyógykezelés alatt szeparációra kényszerül a gyermekétől,

Az anya és a csecsemő elválasztása súlyos stresszel terheli meg mindkettejüket. A lefejt anyatejvel táplált csecsemő gyorsabban gyógyul, hiszen az anyatejen keresztül szervezetébe jutó immunanyagok segíthetik a gyógyulását. Az anyatej segíti a kisbaba saját immunrendszerének érését és ezzel további fertőzésektől óvhatja meg. A tápszeres táplálás egészség károsító kockázata nehezítheti a helyzetét akkor, amikor egyébként is ki van téve egy másik betegségnek. Nem utolsó szempont az sem, hogy az édesanya a lefejt anyatej biztosításával aktív közreműködővé válhat csecsemője egészségének helyreállításában.

3. a hipoton vagy valamilyen más betegségéből, fejlődési rendellenességéből következően táplálási nehézséggel küzdő csecsemő édesanyja,

A lefejt anyatej a legjobb táplálékot jelenti a szopni nem tudó csecsemőnek. Az anyatej tápanyagainak összetétele és mennyisége éppen megfelelő, és hasznosulásuk is a legoptimálisabb. A csecsemők számára könnyen emészthető, mert a benne található sokféle enzim, segíti a tápanyagok lebontását. Az anyatej összetevői az értelmi fejlődést is előnyösen befolyásolják. Különösen fontos szempontok ezek akkor, amikor egy csecsemő nem egészséges.

4. ajak és/vagy szájpadhasadékkal született csecsemő édesanyja,

Vannak, akik szerint az ajak és/vagy szájpadhasadékkal született csecsemők esetében a szoptatás nem lehetséges, pedig ez nem igaz. Sok pozitív példa bizonyítja, hogy a szájpadzárás után, (ritkán

előtte is) sikeres lehet a szoptatás. A fejés viszont akár egy évig is szükséges lehet a műtét késői időpontja miatt.

5. az ikreket szoptató édesanya,

Kettes vagy többes ikrek érkezésénél gyakrabban fordul elő koraszülöttséggel, császármetszéssel, szeparációval összefüggő táplálási /szoptatási probléma. Az anya többször kényszerül hosszabb kórházi tartózkodásra, ami alatt fenn kell tartania a tejtermelést. Több időre lehet szükség, amíg a csecsemők táplálék kereslete és az édesanya által termelt tejmennyiség között egyensúly alakul ki, ezalatt fejéssel lehet növelni a tejmennyiséget. Esetünkben nagyon fontos tényező az idő. Elektromos mellszívóval mindkét mellrel egyidejűleg fejni lehet. A két mell egyidejű fejése felére csökkenti a fejési időt és megnöveli a prolaktin szintet, amely segít fenntartani az anyatej termelését.

6. az örökbefogadásra készülő anya, aki a baba érkezés előtti hónapokban fejés útján indítja el a tejelválasztását,

Ma már egyre több örökbefogadást tervező nő szeretné megadni örökbefogadott csecsemő-jének mindazokat az előnyöket, ami a szoptatás által nyújtható. Vannak már kedvező tapasztalatok ezen a területen is. Az emlő stimulációjával (fejéssel) beindítható a tejelválasztás.

7. a tejadományozó anya, aki lefejt tejét anyatejgyűjtő állomásnak ajánlja fel,

a munkába visszatérő anya, aki folytatni szeretné az anyatejes táplálást olyan időszakokban is, amikor ő távol van.

Használata megkezdése előtt laktációs szaktanácsadóval, IBCLC-vel való konzultáció, illetve szakvélemény kérése ajánlott.

Javasoljuk, hogy az OEP a fent felsorolt esetekben a gyermek kétéves koráig támogassa az elektromos mellszívó megvásárlását vagy bérlését legalább 60-100%-os hozzájárulással az indikációtól függően.

I.1. Kis kézi elektromos mellszívók

Hálózati, vagy elemes működtetésű eszközök. Élettanilag hasonlító szívási ritmust próbálnak utánozni. Minden típusban szabályozható a szívási erősség. Típusonként változó, hogy egyszerre egy vagy mindkét mell egyidejű fejésére alkalmazhatók-e. Alkalmazható a következő helyzetekben:

1. az emlő túltelődéses állapotában,
2. a tejtermelés fokozására,
3. a csecsemő rövid ideig tartó betegségek, táplálási nehezítettségek
4. az anyatejgyűjtésnél
5. az anya munkába állásakor, ha folytatni szeretné a szoptatást, anyatejes táplálást.

I.1. Kézi mellszívó

A kézi mellszívó készülékeket a kéz és a csukló tartja és működteti. Rövid ideig tartó fejésre alkalmasak. Alkalmazásukkor cél az emlő kiürítése, a tejtermelés fenntartása, vagy fokozása az anyatejes táplálás biztosításához saját anyatejjel.

Ilyen helyzet lehet:

1. az emlő tútelődéses állapota,
2. a tejtermelés fokozása,
3. a kisbaba rövid ideig tartó betegsége, táplálási nehezítettsége
4. az anyatejgyűjtés saját használatra
5. az anya munkába állása esetén az anyatejes táplálás további biztosítására.

Javasoljuk, hogy a fenti esetek gyakoriságára való tekintettel az OEP támogassa az anyatejes táplálást a kézi és kis teljesítményű elektromos mellszívók egy-szeri beszerzési árának 20 százalékával.

II. Svéd itatópohár

Speciális kiképzésű, többször használható, hősterilizálható pohár, amelyből könnyen, egyszerűen megitható a csecsemő, ha pótlásra van szüksége, és a pótlás kis mennyiségű, előre láthatóan ideiglenes. Lehetővé teszi a cumisüveg használatának elkerülését, így megelőzheti a pótlásra szoruló csecsemő cumizavarának kialakulását. Az egész szoptatási időszak során használható akkor, ha a szoptatás akadályba ütközik, és a lefejt tejjel kell megetetni a csecsemőt. Alkalmas arra is, hogy a csecsemőnek a tejben feloldandó gyógyszereket, vitaminokat beadják. Óriási előnye a cumisüveggel szemben könnyű tisztán tarthatósága.

Javasoljuk, hogy a svéd itatópohár egyszeri beszerzését minden szoptatni kívánó nő esetében támogassa az OEP a beszerzési ár 25 százalékával.

III. Supplemental Nursing System, SNS

Az SNS-készülék a csecsemők szoptatással egyidejű pótláshoz juttatását, (anyatej vagy más táplálék) teszi lehetővé. Előnyösen befolyásolhatja a szoptatási szokások, a szopási készség kialakulását. Az SNS-t arra fejlesztették ki, hogy elősegítse az anyatej termelődését a mell stimulálása révén, és a csecsemőt a mellen jól lakás élményéhez juttassa, ezzel motiválva őt a szopásra. Olyan esetekben hasznos, amikor a csecsemő nem tud elég hatékonyan mellből szopni, de képes a mellre tapadni.

Ajánlható, ha az anya a tejtermelését újra akarja indítani vagy örökbefogadott csecsemő táplálása céljából szeretné tejét megindítani. A csecsemő szopó mozgása több tej termelésére serkenti az emlőt, a bőrkontaktus pedig elősegíti a kötődést.

A készülék segítségével korábban jól szopó, majd valamilyen okból más etetési módra váltott csecsemők is újra visszatéríthetők a szopáshoz.

Ennek egyik gyakori előzménye az, hogy a csecsemőt cumisüvegből etették, ami hátrányosan befolyásolta a szopási képességét. A jelenséget cumizavarnak nevezzük.

A cumizavar jelei: Az édesanya egyszer csak azt veszi észre, hogy a baba nem úgy szopik, ahogyan addig: beveszi a szájába, majd elengedi az anyamellet, újra mellre kerülve néhány szívás után ismét elengedi, nem tudja mélyen behúzni a bimbót, nyugtalanná válik vagy sírni kezd. Kevesebb tejet fo-

gyaszt. Legrosszabb esetben el sem fogadja a mellet. Előfordul az is, hogy a szoptatás az anyának fájdalmassá válik, deformált, sérült lehet a szoptatás befejezése után a mellbimbó.

Hogyan alakul ki cumizavar? A zavar okát az eltérő szopási technikában találjuk. A csecsemő könnyen összezavarodik, mert nyelve, állkapcsa és szája máshogy mozog a mellről való szopáskor és máshogy a cumisüveg, játékcumi vagy bimbóvédő használatakor.

A mellről való szopás kezdetén a csecsemő rátapad ajkaival a mellre úgy, hogy a mellbimbó udvarát is jó részben elfedi. A rugalmas mellbimbót megnyújtja és a szájába húzza egészen a lágy és a kemény szájpad találkozásáig. Nyelve alulról félkörben körülöleli a bimbót. A szopó mozgás során a nyelv a szájpadláshoz emelkedik, majd leereszkedik. Az így keletkező nyomáskülönbség hozza létre a szívó hatást, aminek segítségével rövid idő múlva a csecsemő tejhez jut.

A cumisüvegből való etetéskor a csecsemőnek nem kell megnyújtania a mesterséges cumit. Az üvegen lévő cumi a csecsemő szájába kerülve határozott, erős ingert adva váltja ki a szopóreflexet, ehhez szoktatva őt. Az üvegből azonnal, könnyen és gyorsan érkezik a táplálék. A nyelvnek más mozgása alakul ki, a nyelv hát időnként felemelkedik, ilyenkor fékező, folyadék szabályzó szerepe lesz. A csecsemő ajkai szorosan a keményebb mesterséges cumira záródnak és állkapcsait nem kell a szopásnál megfelelő kitérésekkel mozgatni. A tej azonnal folyni kezd, nem kell várni a tejleadóreflexre, így erőfeszítés nélkül elégíti ki a csecsemőt.

Az SNS készülék használatával a cumizavaros csecsemő gyorsan tejhez juthat, a táplálkozás élménye pedig újra a mellhez kapcsolódik. Türelemmel és kitartással ismét megtanulhat jól szopni.

Az SNS-készülék a következő esetekben használható:

1. adoptált gyermek

A szoptatás az emberi csecsemő élettani táplálásmódja. SNS készülékkel az örökbefogadó anya is szoptathatja gyermekét.

2. elégtelen tejtermelés

A csecsemő szopó mozgása több tej termelésére serkenti az emlőt. A készülék használatával a csecsemő minden szopási igényét a mellen elégítheti ki. Mindez segítheti a tejmennyiség növekedését.

3. ajak és/vagy szájpadhasadékos csecsemők

A gyenge szívást kifejtő csecsemők a készüléken át több tejhez juthatnak, mellről táplálhatók, hátrányok nélkül.

4. lassan gyarapodó csecsemők

Esetükben az SNS készülékkel a pótlás szoptatásbarát, hátrányok nélküli módon adható.

5. szoptatás újrakezdése/relaktáció

A csecsemő szopó mozgása tej termelésére serkenti az emlőt. A készülék használatával a csecsemő minden szopási igényét a mellen elégítheti ki. Mindez segítheti a tejmennyiség növekedését.

6. ikrek szoptatása

Az SNS-készülék segítségével egyszerre két baba, egy időben pótláshoz juthat szoptatásbarát módon, hátrányok nélkül, az anya saját tejtermelését serkentve.

7. hipoton, vagy valamilyen más betegségéből, fejlődési rendellenességből következően táplálási nehézséggel küzdő csecsemők

A gyenge szívást kifejtő csecsemők a készüléken át több tejhez juthatnak, mellről táplálhatók.

Használata megkezdése előtt laktációs szaktanácsadóval IBCLC-vel való konzultáció, illetve szakvélemény kérése ajánlott.

Javasoljuk, hogy az OEP támogassa az eszköz egyszeri beszerzési költségeit legalább 50-70 százalékos arányban az indikációtól függően, valamint a pót-szondák beszerzését havi gyakorisággal a gyerek egyéves koráig szintén 60-70 százalékos hozzájárulással.

IV. Habermann etető

Elsősorban szápadhasadékos babák etetésére alkalmas.

Abban az esetben célszerű használni, ha a babának nem készítettek még szápadzáró lemezt, s így nem sikerült még a hatékony szopási technikát elsajátítania. A speciális hosszú cumi alkalmas arra, hogy kezünkkel irányítsuk a tejfolyás sebességét.

Olyan babák táplálására is sikeresen használható, akiknél a szopási nehézség fő oka az, hogy nem képesek elég erősen szívni a mellbimbót s nem várható, hogy ez a helyzet belátható időn belül változni fog.

Egyes fejlődési rendellenességeknél, tünetegyütteseknél (Pierre Robin szekvens) is ajánlható a Habermann etető használata, ahol a csecsemő nyelve folyamatosan hátracsúszik, ezért csak előre hajtott felsőtesttel, speciális cumival táplálható.

Használata megkezdése előtt laktációs szaktanácsadóval IBCLC-vel való konzultáció, illetve szakvélemény kérése ajánlott.

Javasoljuk, hogy az OEP az eszköz megvásárlását a költség 90 százalékának átvállalásával támogassa, háromhavonta egy ilyen cumisüveg beszerzésének biztosításával mindaddig, amíg a gyermek táplálásához ez szükséges.

V. Soft Cup

A csecsemők etetőeszközből való (anyatejjel, tápszerrel) rövid időszakon át tartó táplálására szolgál. Alkalmazása elégtelen tejtermelés esetében indokolt, a pótlás adásához. A szopási készséget nem befolyásolja hátrányosan.

Ez egy speciális cumisüveg, melynek szopóka része a kiskanalizás és pohárból itatás előnyeit ötvözi egymással hátrányok nélkül. Cél: a jó szopási képesség megőrzése, amíg a szoptatás nem folytatható.

Javasoljuk, hogy az OEP támogassa az eszköz egyszeri beszerzését az ár 20 százalékának átvállalásával.

VI. Ujjetető

Kis táplálék mennyiségek (pótlások) adására való etetőeszköz, az első hónapok folyamán. Szopási nehezítettséggel küzdő csecsemők mellre való visszavezetésére is alkalmas etető-fecskendőre húzva. Az ujjetetés célja, hogy a babát rávezesse a megfelelő szopási technikára, a helyes nyelvtartásra, miközben a pótlást megkapja. Olyan csecsemő táplálására alkalmas, akit cumisüvegből is tápláltak és emiatt nem jó vagy nem elég hatékony technikával szopik, így nem jut elég tejhez. Használata megkezdése előtt laktációs szaktanácsadóval, IBCLC-vel való konzultáció, illetve szakvélemény kérése ajánlott. Cél: közvetetten vissza-segíteni a csecsemőt a szopáshoz.

Javasljuk az eszköz egyszeri beszerzési költségének 20 százalékos támogatását.

VII. Anyatejtároló rendszer

Az anyatej tároló rendszer használata azoknak az anyáknak ajánlott, akik/-nek

1. csecsemője beteg
2. ajak és/vagy szájpad hasadékos csecsemője van
3. koraszülött
4. tárolás céljából tartalékot kívánnak felhalmozni
5. donor anyatej adományozását tervezik
6. nem lehetséges együtt lennie a csecsemővel, mert
 - visszatér a munkába
 - folytatja tanulmányait

Cél: a tejtermelés fenntartása és az anyatejes táplálás biztosítása hosszú távon saját anya-tejjel.

Javasljuk, hogy az OEP támogassa a tárolórendszer beszerzését az 1-3 indikációknál 90 százalékos hozzájárulással az első félév folyamán két alkalommal, a 4-6-os indikációknál 30 százalékkal az első év folyamán három alkalommal.

Összeállította: **Werner Katalin**, IBCLC laktációs szaktanácsadó

2011. május 16.

**A Szoptatásért Magyar Egyesület
a magyarországi laktációs szaktanácsadók képviselőjében**

Mesterségesen táplált csecsemők táplálási költsége

A nem hypoallergén tápszereken 55% tb támogatás van, a hypoallergéneken pedig 25 %.

	Teljes ár	Támogatás	Fizetendő
Milumil 1 optima 900g	2 174 Ft	1 196 Ft	978 Ft
Milumil Ha start optima	2 850 Ft	713 Ft	2 139 Ft
Beba 1 pro 600 g	1 849 Ft	1 017 Ft	832 Ft
Beba Ha 1 Pro 600g	2 724 Ft	681 Ft	2 043 Ft
Beba Ha 2 Pro 600g	3 497 Ft	874 Ft	2 623 Ft
Beba Ha start Pro 600g	2 948 Ft	737 Ft	2 211 Ft

1 adagolókanálba durván 4,5 g tápszer fér. 90ml-hez 3 adagolókanál tápszert kell hozzáadni, így lesz 100 ml kész tápszerünk. Egy 600 g-os dobozból 4,5 l tápszer készíthető el.

Az, hogy meddig elegendő 1 doboz tápszer, a csecsemő életkorától függ. 1-2 hetes kisbabának 6x100 ml javasolt, ez napi 600 ml. Így nagyjából 1 hétig elég egy doboz tápszer egy ilyen korú csecsemőnek.

3-4 hetesnek: $6 \times 150 \text{ ml} = 900 \text{ ml}$, $4500/900 = 5$ nap

2 hónaposnak: $5 \times 170 \text{ ml} = 850 \text{ ml}$, $4500/850 = 5,5$ nap

3-4 hónaposnak: $5 \times 200 \text{ ml} = 1000 \text{ ml}$, $4500/1000 = 4,5$ nap

5-6 hónaposnak: $5 \times 240 \text{ ml} = 1200 \text{ ml}$, $4500/1200 = 3,8$ nap

A számolást a Nestle Beba Pro Ha start-ra végeztem el, de a többi tápszeren is hasonló adatok vannak. Ebből az első hónapban 6 doboznyira van szükség. Ennek fogyasztói ára $6 \times 2211 \text{ Ft} = 13266 \text{ Ft}$.

Ha nem hypoallergén a tápszer, akkor $6 \times 800-900 \text{ Ft} = 4800-5400 \text{ Ft}$ az egy havi költség.

Összeállította: **Csonkáné dr. Kéri Annamária** IBCLC, gyógyszerész 2011-ben